

HEMŞİRELİK BİLİMİ
Dergisi

Journal of
NURSING SCIENCE

Hemşirelik Bilimi Dergisi

Journal of Nursing Science

<http://dergipark.gov.tr/hbd>

e-ISSN:2636-8439

Orijinal Araştırma

Türk Toplumunda Erkek Hemşirelere Bakış: Aydın İli Örneği Overview of Men Nurses in The Turkish Society: The Case of Aydın Province

Duygu YEŞİLFİDAN ^{*a}, Tuğba ASLAN^b, Serkan KARCIOĞLU^b, Seda OKTEN^b, Olcay TEKİNER^b,
Garbi YAVUZ^b, Hazal YILDIZ^b

^a Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, AYDIN

^b Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın Sağlık Yüksekokulu, Hemşirelik Bölümü Öğrencisi, AYDIN

ÖZET

Amaç: Bu çalışmada Aydın'da yaşayan bireylerin erkek hemşirelere bakış açısını belirlemek amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: Araştırmanın örneklemini Ocak-Şubat 2017 tarihinde Aydın/Efeler ilçesinde ikamet eden gelişigüzel örnekleme yöntemi ile seçilen 400 birey oluşturmuştur. Kesitsel çalışmada bireylerin kişisel özelliklerini ve erkek hemşirelere bakış açısını içeren ve alan yazın taraması doğrultusunda oluşturulan toplam 9 soruyu içeren anket formu kullanılmış ve uygulama yaklaşık 25 dakika sürmüştür. Verilerin analizinde temel istatistiksel testler ve ki kare testi kullanılmıştır. Araştırmada cinsiyet ve eğitim durumu bilgileri bağımsız değişken, erkek hemşirelere ilişkin sorular ise bağımlı değişken olarak kabul edilmiştir.

Bulgular: Araştırmada, bireylerin çoğunluğu, hemşirelikte cinsiyetin önemli olmadığını, erkek hemşirelerin tüm hastalara bakım verebileceğini, hemşirenin uygulamadaki başarısının cinsiyetinden daha önemli olduğunu ve erkek hemşirelerin her serviste çalışabileceğini düşündüğü sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca kadın cinsiyeti ve yüksek eğitim düzeyine sahip bireylerin erkek hemşirelere ilişkin daha olumlu bakış açılarına sahip oldukları bulunmuştur.

Sonuç: Çalışma sonuçlarına göre toplumda özellikle erkek ve eğitim düzeyi düşük bireylere hemşirelik mesleğini tanıtıcı ve farkındalık oluşturmaya yönelik eğitimler planlanabilir.

Anahtar Kelimeler: Bakış açısı, Erkek, Hemşire.

ABSTRACT

Aim: In this study, it was aimed to determine the perspective of the individuals living in Aydın to male nurses.

Methods: The sample of the study consisted of 400 individuals selected in the district of Aydın / Efeler in January-February 2017 by means of the haphazard sampling method. In the cross-sectional study, a questionnaire containing 9 questions about the personal characteristics of the individuals and the perspective of male nurses and which was formed in accordance with the literature review was used and the application lasted about 25 minutes. Basic statistical tests and chi-square test were used for data analysis. In the study, gender and educational status information was accepted as independent variable and male nurses were accepted as dependent variable.

Results: In the study, it was concluded that the majority of the individuals think that gender is not important in nursing, that male nurses can provide care to all patients, that the success of nurse in practice is more important than gender and that male nurses think that they can work in every service. In addition, female gender and higher education level were found to have more positive perspectives on male nurses.

Conclusion: According to the results of the study, it is possible to plan trainings to raise awareness of the nursing profession and to raise awareness for individuals with low education levels.

Keywords: Perspective, Male, Nurse.

*Sorumlu Yazar: Duygu YEŞİLFİDAN
Adres: Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, AYDIN
e-posta: duygu.yesilfidan@hotmail.com

Giriş

Toplumsal yaşam içinde her bir cinsiyet için farklı roller ve anlamlar üretilmektedir. Bir kadın ve bir erkeğin nasıl davranacağı, nasıl düşüneceği ve nasıl hareket edeceği kültürel yapı tarafından belirlenmekte ve ancak bu çerçeve içinde oluşan davranışlar kabul görmektedir (Kergoat, 2009; Özarlan, 2015). Benzer şekilde meslek imajları toplumların kültürel anlayışından, tutumlarından ve kalıplaşmış yargılardan etkilenecek oluşmaktadır. Hemşirelik toplumda yıllar boyunca bir kadın mesleği olarak kalıplaşmış bir meslektir. İlk çağlardan bu yana kadınların şifa ve bakım verici rolleri ile bağdaştırılan ve son elli yıla kadar ülkemizde kadın mesleği olarak görülen hemşirelik mesleğine bakış açısı son yıllarda değişiklik göstermektedir. Bu nedenledir ki dünyada ve Türkiye’de günümüzde mesleğe erkeklerin ilgisi ve erkek hemşire sayısı artmaktadır (Evans, 2003; Resmi Gazete, 2007; Ünver, Diri ve Ercan 2010; Chen, Fu, Li, Lou ve Yu 2012; Ünsal, Akalın ve Yılmaz 2010; Yılmaz ve Karadağ, 2011; Çınar ve Olgun, 2013).

Toplumda erkek hemşirelerin sayısındaki artma toplumsal beklentilerin ve hedeflerin değiştiğinin de göstergesidir. Erkeklerin mesleğe olan ilgisinin artmasının başlıca nedenleri arasında mesleğin statüsünde artma, tanınırlığının artması, kariyer imkanları, iş bulma olanakları, gelir düzeyi sayılabilir (Koç, Bal ve Sağlam 2010a; Kaya, Turan ve Öztürk, 2011; Dost, 2014).

Hemşireliğin tarihçesine bakıldığında Amerika’da 1800’lü yılların sonlarından itibaren az da olsa erkek hemşirelerin varlığı dikkat çekmektedir. Ülkemizde ilk olarak 1960’lı yıllarda lisans düzeyinde erkek hemşire mezun verildiği görülmektedir. Ancak günümüzde, çağdaş hemşireliğin gelişmesi ve yapılan yasal değişiklikler ile hem klinik hem akademik alanda erkek hemşire sayısında hatırı sayılır bir artış meydana gelmiştir (Tezel, Akpınar, Yurttaş ve Çelebioğlu 2008; Kaya ve ark, 2011; Turan, Öztürk, Kaya ve Aştı 2011).

Erkek hemşirelerin sayısı arttıkça onlara yönelik toplumsal algıların değerlendirilmesi gereği ortaya çıkmıştır. Farklı meslek çalışanlarında yapılan bir araştırmada erkek hemşireler hakkındaki düşüncelerin olumlu olduğu belirlenmiştir (Ünsal ve ark, 2010). Kaya ve ark.’nın (2011) araştırmasında bireylerin %71.4’ü Türkiye’de erkeklerin de hemşirelik yapabileceğini bildiklerini belirtmişlerdir. Koç, Sağlam ve Bal’ın (2010b) yaptıkları araştırmalarında kadın hemşirelik öğrencileri hemşirelik mesleğini her iki cinsinde yapabileceği bir meslek olarak kabul etmektedir. Tezel ve ark.’nın (2008) araştırmalarında ise yatan hastaların yarısına yakını kendilerine bakım veren hemşirenin cinsiyetinin önemli olmadığını vurgulamıştır.

Amaç

Bu çalışmada Aydın’da yaşayan bireylerin erkek hemşirelere bakış açısını belirlemek amaçlanmıştır.

Araştırma Soruları:

1. Bireylerin erkek hemşirelere yönelik bakış açıları nasıldır?
2. Bireylerin cinsiyetleri ile erkek hemşirelere yönelik bakış açıları arasında fark var mıdır?
3. Bireylerin eğitim düzeyleri ile erkek hemşirelere yönelik bakış açıları arasında fark var mıdır?

Yöntem

Araştırmanın örneklemini Ocak-Şubat 2017 tarihinde Aydın/Efeler ilçesinde ikamet eden gelişigüzel örnekleme yöntemi ile seçilen 400 birey (G-Power analizi ile %80 Güç, %95, güven aralığı, 0.2 etki boyu alınarak örnekleme hacmi 321 olarak belirlenmiş ancak olası vaka kayıpları da göz önünde bulundurularak 400 birey) oluşturmuştur. Çalışma verileri sağlık kurumlarına çeşitli nedenlerle başvuran bireylerden yüz yüze görüşme tekniği ile ve katılımcıların öz bildirimlerine dayalı olarak toplanmıştır. Kesitsel araştırmada kullanılan form bireylerin kişisel özelliklerini (5 soru) ve erkek hemşirelere bakış açısını (4 soru) içeren ve alanyazın taraması doğrultusunda oluşturulan toplam 9 sorudan oluşturulmuştur (Ünsal ve ark, 2010; Koç ve ark, 2010; Kaya ve ark, 2011). Veriler SPSS istatistik paket programında (Version 18, Chicago IL, USA) değerlendirilmiştir. Verilerin analizinde temel istatistiksel testler ve ki kare testi kullanılmıştır.

Araştırmaya dahil edilme kriteri yeterli iletişim becerisine sahip olmak ve araştırmaya katılmaya gönüllü olmaktır. Çalışma kriterlerine uyan bireylere anket formu verilmiş ve uygulama yaklaşık 15 dakika sürmüştür.

Araştırmada cinsiyet ve eğitim durumu bilgileri bağımsız değişken, erkek hemşirelere ilişkin sorular ise bağımlı değişken olarak kabul edilmiştir.

Bulgular

Araştırmaya katılan bireylerin yaş ortalaması 43.01±1.59 olup, %45’i (180) kadın, %55’i (220) erkektir. Bireylerin %35.2’si (141) çalışmakta, %30.3’ü (121) herhangi bir işte çalışmamakta, %23.3’ü (93) öğrenci ve %11.2’si (45) emeklidir. Bireylerin %33.2’si (133) ilkökul ve altı eğitim düzeyine sahip, %66.8’i (267) ilkökul üstü eğitim düzeyine sahiptir; %37.3’ünün (149) ailesinde sağlık profesyoneli bulunmakta, %66.8’inin (251) ailesinde herhangi bir sağlık profesyoneli bulunmamaktadır.

Tablo 1. Bireylerin Hemşirelik Mesleğinde Cinsiyet Kavramına İlişkin Bakış Açıları

Bireylerin Bakış Açıları	n (%)
Hemşirelikte cinsiyetin önemli olmadığını düşünen	251 (%62.8)
Erkek hemşirelerin tüm hastalara bakım verebileceğini düşünen	282 (%70.5)
Hemşirenin uygulamadaki başarısının cinsiyetinden daha önemli olduğunu düşünen	281 (%70.3)
Erkek hemşirelerin her serviste çalışabileceğini düşünen	302 (%75.5)

Bireylerin %62.8’i hemşirelikte cinsiyetin önemli olmadığını, %70.5’i erkek hemşirelerin tüm hastalara bakım verebileceğini, %70.3’ü hemşirenin uygulamadaki başarısının cinsiyetinden daha önemli olduğunu, %75.5’i erkek hemşirelerin her serviste çalışabileceğini düşünmektedir.

Tablo 2. Bireylerin Cinsiyetleri ile Hemşirelikte Cinsiyet Kavramına İlişkin Bakış Açılarının Karşılaştırılması

Cinsiyet/Bireylerin Bakış Açıları		Kadın	Erkek	Toplam
		n (%)	n (%)	n (%)
Hemşirelikte cinsiyet önemli değildir	Evet	125 (49.8)	126 (50.2)	251 (100)
	Hayır	55 (36.9)	94 (63.1)	149 (100)
	χ^2, p		6.27; 0.012	
Erkek hemşireler tüm hastalara bakım verebilir	Evet	138 (48.9)	144 (51.1)	182 (100)
	Hayır	42 (35.6)	76 (64.4)	118 (100)
	χ^2, p		5.98; 0.014	
Hemşirenin uygulamadaki başarısı cinsiyetinden daha önemlidir	Evet	138 (49.1)	143 (50.9)	281 (100)
	Hayır	42 (35.3)	77 (64.7)	119 (100)
	χ^2, p		6.44; 0.011	
Erkek hemşireler her serviste çalışabilir	Evet	142(47.0)	160 (53.0)	302 (100)
	Hayır	38 (38.8)	60 (61.2)	98 (100)
	χ^2, p		2.03; 0.154	

Kadınların hemşirelikte cinsiyetin önemli olmadığını düşünme ve hemşirelik uygulamalarındaki başarının cinsiyetten daha önemli olduğunu düşünme sıklıkları, erkeklerin hemşirelerin tüm hastalara bakım verebileceğini düşünme sıklıkları yüksek bulunmuştur.

Tablo 3. Bireylerin Eğitim Durumları ile Hemşirelikte Cinsiyet Kavramına İlişkin Bakış Açılarının Karşılaştırılması

Eğitim Durumu/Bireylerin Bakış Açıları		İlkokul ve altı	İlkokul üstü	Toplam
		n (%)	n (%)	n (%)
Hemşirelikte cinsiyet önemli değildir	Evet	70 (27.9)	181(72.1)	251(100)
	Hayır	63 (42.3)	86 (57.7)	149 (100)
	χ^2, p		8.72; 0.003	
Erkek hemşireler tüm hastalara bakım verebilir	Evet	83 (29.4)	199 (70.6)	182 (100)
	Hayır	50 (42.4)	68 (57.6)	118 (100)
	χ^2, p		6.27;0.012	
Hemşirenin uygulamadaki başarısı cinsiyetinden daha önemlidir	Evet	92 (32.7)	189 (67.3)	281 (100)
	Hayır	41(34.5)	78 (65.5)	119(100)
	χ^2, p		0.11; 0.739	
Erkek hemşireler her serviste çalışabilir	Evet	102 (33.8)	200 (66.2)	302 (100)
	Hayır	31 (31.6)	67 (68.4)	98 (100)
	χ^2, p		0.15; 0.696	

İlkokul ve üstü eğitime sahip olanların hemşirelikte cinsiyetin önemli olmadığını düşünme, erkek hemşirelerin tüm hastalara bakım verebileceğini düşünme sıklıkları yüksek bulunmuştur.

Tartışma

Toplumsal cinsiyet, bireylerin toplum içindeki ilişkilerini, rollerini, onlara yönelik beklentileri şekillendiren bir olgudur. Bununla birlikte toplumsal ve kültürel bir olgu olan cinsiyet rolleri zaman içerisinde değişebilmektedir. Değişen ve çağdaşlaşan dünya ile birlikte mesleklerle bakış açısı farklılaşmakta ve hemşirelik mesleğinin kadın cinsiyete özgü olduğu algısı da değişmektedir.

Araştırmaya katılan bireylerin yaş ortalaması 43.03±19.47 olup, %45'i kadın, %35.2'si çalışmakta, %66.8'i ilkökul üstü eğitim düzeyine sahiptir ve %66.8'inin ise ailesinde herhangi bir sağlık profesyoneli bulunmamaktadır.

Bireylerin %62.8'i hemşirelikte cinsiyetin önemli olmadığını, %70.5'i erkek hemşirelerin tüm hastalara bakım verebileceğini, %70.3'ü hemşirenin uygulamadaki başarısının cinsiyetinden daha önemli olduğunu, %75.5'i erkek hemşirelerin her serviste çalışabileceğini düşünmektedir.

Yılmaz ve Karadağ (2011) araştırmalarında hemşirelik dışı üniversite öğrencilerinin büyük bir bölümünün erkeklerin hemşire olmasını yadırgadığını bulmuş; ancak hemşirelik bölümünde okuyan erkek öğrencilerin çoğunluğunun (%80.8) başka bir bölüme geçme düşüncesinin olmadığını ifade etmişlerdir. Ünsal ve ark.'nın (2010) farklı meslek çalışanları ile yaptıkları çalışmada katılımcıların çoğunluğunun halkın erkek hemşirelere tepkisinin olumlu olacağını erkeklerin de kadınlar kadar iyi hemşirelik yapabileceğini ve erkeklerden de hemşire olabileceğini düşündüklerini belirlemiştir.

Koç ve ark.'nın (2010a) hastalarla yaptıkları bir çalışmada çoğunluğunun hemşirelik mesleğini her iki cinsinde yapabileceği bir meslek olarak kabul ettiği, erkek hemşirelerin sağlık bakım hizmetlerinde uygulayıcı pozisyonda çalışabilecekleri, yarısının hem kadın hem de erkek hemşireden bakım alabileceğini belirttiği bulunmuştur. McMillian, Morgan ve Ament'in (2006) çalışmalarında hemşireliğin cinsiyeti ifade ettiğini ve ancak isim değişikliği ile erkek bireylerin hemşireliğe çekilebileceğini bildirmişlerdir.

Görüldüğü gibi alan yazında erkek hemşirelere ilişkin farklı görüşler söz konusudur. Ancak hemşirelik mesleğinin yükselen imajının erkeklerin mesleğe ilgisinin artmasına sebep olduğu ve toplumun bakış açısının olumlu olduğunu söylemek mümkündür (Akbulut Başçı ve Yılmazel 2016).

Kadınların hemşirelikte cinsiyetin önemli olmadığını düşünme ve hemşirelik uygulamalarındaki başarının cinsiyetten daha önemli olduğunu düşünme sıklıkları, erkeklerin ise hemşirelerin tüm hastalara bakım verebileceğini düşünme sıklıkları yüksek bulunmuştur. İlkokul ve üstü eğitime sahip olanların hemşirelikte cinsiyetin önemli olmadığını düşünme, erkek hemşirelerin tüm hastalara bakım verebileceğini düşünme sıklıkları yüksek bulunmuştur.

Koç ve ark.'nın (2010b) araştırmalarında kız hemşirelik öğrencilerinin %35.8'inin erkeklerin hastalar tarafından kabul göremeyeceklerini, %17.9'unun bütün kliniklerde çalışamayacaklarını, %13.7'sinin hemşirelik mesleğinde kadınların ilerlemesine engel olabileceklerini ve %21'inin de hasta ve yakınlarıyla olumlu iletişim kuramayabileceklerini ifade ettikleri bulunmuştur.

Koç ve ark.'nın (2010a) hastalarla yaptıkları çalışmalarında 67 yaş ve üzerinde bulunanların, ilkökul mezunu olanların hemşireliği her iki cinsinde yapabileceği bir meslek olarak gördüğü belirtilmiştir.

Bu sonuçlar doğrultusunda; kadınların ve ilköğretim ve üstü eğitime sahip olanların erkek hemşirelere ilişkin bakış açılarının daha olumlu olduğu söylenebilir.

Sınırlılıklar:

Araştırma sonuçları, araştırma grubu ve çalışmada kullanılan istatistiksel teknikler ile sınırlıdır.

Sonuç ve Öneriler

Araştırmada bireylerin çoğunun hemşirelikte cinsiyetin önemli olmadığını, erkek hemşirelerin tüm hastalara bakım verebileceğini, hemşirenin uygulamadaki başarısının cinsiyetinden daha önemli olduğunu ve erkek hemşirelerin her serviste çalışabileceğini düşündüğü sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca kadın cinsiyeti ve daha yüksek eğitim düzeyine sahip bireylerin erkek hemşirelere ilişkin daha olumlu bakış açılarına sahip oldukları söylenebilir.

Çalışma sonuçlarına göre toplumda özellikle erkek ve eğitim düzeyi düşük bireylere hemşirelik mesleğini tanıtıcı ve farkındalık oluşturmaya yönelik eğitimler planlanabilir.

Kaynaklar

1. Akbulut Başçı, A. B., & Yılmazel, G. (2016). Genç erişkinlerin erkek hemşirelere bakış açısı. G.O.P. Taksim E.H.A. JAREN, 2 (2), 68-74.
2. Chen, S. H., Fu, C. M., Li, R. H., Lou, J. H., & Yu H.Y. (2012). Relationships among social supports. Professional empowerment and nursing career development of male nurses: a crosssectional analysis. Western Journal of Nursing Research, 34(7), 862-882.
3. Çınar, D., & Olgun, N. (2013). Klinik uygulamalarda erkek hemşire algısı. Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi, 10 (3), 3-6.
4. Dost, A., & Bahçeci A. N. (2015). Hemşirelik mesleğine yönelik imaj ölçeği geliştirilmesi. G.O.P. Taksim E.H.A. JAREN, 1 (2), 51-59.
5. Evans, J. (2003). Men nurses: a historical and feminist perspective. Journal of Advanced Nursing, 47(3), 321-328.
6. Kaya, N., Turan, N., & Öztürk, A. (2011). Türkiye'de erkek hemşire imgesi. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 8(1), 16-30.
7. Kergoat, D. (2009). Cinsiyete dayalı iş bölümü ve cinsiyetin toplumsal ilişkileri. (İçinde) Praksis, Dört Aylık Sosyal Bilimler Dergisi, (20), 09-16.
8. Koç, Z., Bal, C., & Sağlam, Z. (2010a). Hastanede yatarak tedavi görmekte olan hastaların erkeklerin hemşirelik mesleğine katılımları ile ilgili görüşlerinin belirlenmesi. Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi, Sempozyum Özel Sayısı, 324-329.
9. Koç, Z., Bal, C., & Sağlam, Z. (2010b). Kız hemşirelik öğrencilerinin erkek hemşirelik öğrencilerine bakışı. Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi, Sempozyum Özel Sayısı, 330-334.
10. McMillian, J., Morgan, S. A. & Ament P. (2006). Acceptance of male registered nurses by female registered nurses. Journal of Nursing Scholarship, 38(1), 100-106.
11. Özarslan, A. D. (2015). Hegemonik erkeklik bağlamında erkek hemşireler. Alternatif Politika, 7(1), 118-141.
12. Resmi Gazete. (2007). Hemşirelik kanununda değişiklik yapılmasına dair kanun.07.02.2019: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2007/05/20070502-3.htm>
13. Tezel, A., Akpınar, R. B., Yurttaş, A., & Çelebioğlu, A. (2008). Hastalar erkek hemşireleri kabul edecekler mi?. Türkiye Klinikleri J Med Ethics, 16 (1), 13-18.
14. Turan, N., Öztürk, A., Kaya, H., & Aştı, TA. (2011). Toplumsal cinsiyet ve hemşirelik. Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi, 4(1), 167-173.
15. Ünsal, A., Akalın, İ., & Yılmaz, V. (2010). Farklı meslek çalışanlarının erkek hemşirelere ilişkin görüşleri. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 7(1), 420-431.
16. Ünver, S., Diri, E., & Ercan, İ. (2010). Hemşirelik mesleğinin erkek üyelerine toplumun bakış açısı. Türkiye Klinikleri J Med Ethics, 18(2), 96-102.

17. Yılmaz, M., & Karadağ, G. (2011). Erkek öğrenci hemşireler hemşirelik mesleğini nasıl algılıyor? Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi, 4(1), 21-28.